Vysoké učení technické v Brně
Fakulta architektury
Poříčí 273/5, 63900 Brno 39

Zadání diplomové práce

Číslo diplomové práce:	FA-DIP0024/2012	Akademický rok: **2012/13**
Ústav:	Ústav navrhování II.	
Student(ka):	**Bc. Zdeněk Chmel**	
Studijní program:	Architektura a urbanismus (N3501)	
Studijní obor:	Architektura (3501T002)	
Vedoucí diplomové práce:	**prof. Ing. arch. Ivan Ruller**	
Konzultanti diplomové práce:		

Název diplomové práce:

Dům umění města České Budějovice

Zadání diplomové práce:

Navržení nového objektu pro etablovaný českobudějovický dům umění, který bude sloužt k výstavám současného umění, architektury a fotografie.
Vytipováním a výběrem vhodné lokality pomoci řešit urbanistické problémy města a přispět ke zkvalitnění veřejných prostorů ve městě.

Rozsah grafických prací:

Situace 1 : 2 000 - širší územní vztahy
Situace 1 : 1 000
Situace 1 : 50
Půdorysy, řezy, pohledy 1 : 200
Detail fasády 1 : 10 - 1 : 1
Vizualizace - shora 1 : 1 000
Vizualizace z normálního horizontu 3 - 4
Technická zpráva
Ekonomické vyhodnocení - plochy, objemy
Model 1 : 500 - začlenění, 1 : 100

Seznam odborné literatury:

The Delirious Museum - The Journey from Louvre to Las Vegas, Calum Storrie
The Architecture of Art - the Museums of the 1990, Vittorio Lampugnani
A Museum Explosion - Fragments of an Overview, Stanislaus von Moos
Architectural Journals (ex.:el Croquis)
Navrhování staveb, Ernst Neufert

Termín zadání diplomové práce: 18.2.2013

Termín odevzdání diplomové práce: 13.5.2013

Diplomová práce se odevzdává v rozsahu stanoveném vedoucím práce; současně se odevzdává 1 výstavní panel formátu B1 a diplomová práce v elektronické podobě.

Bc. Zdeněk Chmel	prof. Ing. arch. Ivan Ruller	Ing. Vítězslav Nový
Student(ka)	Vedoucí práce	Vedoucí ústavu

V Brně, dne 18.2.2013

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ FAKULTA ARCHITEKTURY DĚKAN

doc. Ing. Josef Chybík, CSc.
Děkan

Dům umění České Budějovice

Diplomová práce

Dům umění jako téma diplomové práce

Projekt novostavby Domu umění jako příležitost pro aktivizaci městského prostoru Českých Budějovic

České Budějovice jsou historickým jihočeským městem ležícím na soutoku řek Vltavy a Malše. Historické jádro je proslulé svým gotickým urbanismem v čele s rozlehlým čtvercovým náměstím. V centru města či v jeho těsné blízkosti je řada nepříliš optimálně využívaných lokalit s velkým potenciálem, jejichž přestavbou může dojít ke zvýšení kvality veřejného prostoru města a ke zvýšení hustoty zastavění, což v konečném důsledku může přispět ke zpomalení trendu suburbanizace. Prostřednictvím diplomové práce jsem se rozhodl pokusit definovat tyto lokality a iniciovat veřejnou diskuzi nad jejich podobou.

Nový Dům umění – důstojné prostory pro prestižní galerii

Role Domu umění ČB pod vedením kurátora Michala Škody na poli přibližování soudobé architektury českému veřejnému prostoru je významná, příkladem může být úspěšná výstava předního japonského architekta Takeshi Hosaky, která proběhla na jaře 2013. Diplomová práce má za cíl prověřit možnost dalšího posílení pozice této instituce zpracováním projektu pro její nové sídlo.

Vývoj projektu

Práci jsem rozdělil do dvou semestrů, kdy v zimním jsem se zabýval výběrem vhodných lokalit; vytipováno bylo 8 míst vhodných pro přeměnu, ze kterých nakonec vzešly 3 testovací projekty zpracované do úrovně urbanistického konceptu.

Následně na základě této práce jsem na začátku letního semestru zvolil jednu konkrétní lokalitu – Senovážné náměstí – a původní vizi jsem rozvedl do projektu diplomové práce. Argumenty, které rozhodly ve prospěch této lokality, vzešly jednak z mojí úvahy nad projektem a jeho prostorovými možnostmi, z úvahy nad přínosem projektů veřejnému prostoru města a taktéž z reakcí veřejnosti (projekt ze zimního semestru se objevil v médiích a byl vystaven v prostorech českobudějovické radnice).

Dům umění ve městě České Budějovice

DŮM UMĚNÍ - GALERIE SOUČASNÉHO UMĚNÍ ČESKÉ BUDĚJOVICE

Zaměření: současné umění, fotografie, architektura

OD ROKU 1998 JE DRAMATURGIE TÉTO GALERIE, POD VEDENÍM KURÁTORA MICHALA ŠKODY, ZAMĚŘENA NA SOUČASNÉ VÝTVARNÉ UMĚNÍ A ARCHITEKTURU. GALERIE KAŽDÝM ROKEM PŘIPRAVUJE 8 - 10 VÝSTAV NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH DOMÁCÍCH TVŮRCŮ, ALE I VÝZNAMNÝCH AUTORŮ ZE ZAHRANIČÍ. TI SE TAK POVĚTŠINOU VŮBEC POPRVÉ PREZENTUJÍ NEJEN U NÁS, ALE VE VÝCHODNÍ EVROPĚ VŮBEC. PROSTOR JE DÁN TÉŽ ZAJÍMAVÝM MLADÝM UMĚLCŮM.
V Č. BUDĚJOVICÍCH SE PODAŘILO VYBUDOVAT VÝZNAMNOU, PRESTIŽNÍ GALERII S MEZINÁRODNÍM RENOMÉ, KTERÁ JAKO JEDINÁ V REPUBLICE PŘIPRAVUJE KAŽDOROČNĚ PROGRAM S TAK VYSOKÝM POČTEM KVALITNÍCH, ZAHRANIČNÍCH VÝSTAV. TOTO SE ROVNĚŽ ODRÁŽÍ V TOM, ŽE SE ČESKÉ BUDĚJOVICE DOSTÁVAJÍ DO MEZINÁRODNÍHO PODVĚDOMÍ NEJEN JAKO MĚSTO, KDE SE VAŘÍ SVĚTOVÉ PIVO, ALE KDE JE TÉŽ NĚCO VÝZNAMNÉHO NA POLI KULTURY.
DÍKY SYSTEMATICKÉ PRÁCI JE DNES DŮM UMĚNÍ ŘAZEN K TOMU NEJLEPŠÍMU, CO LZE V ČESKÉ REPUBLICE, NA POLI UMĚNÍ, NAVŠTÍVIT. DŮM UMĚNÍ SE NACHÁZÍ NA HLAVNÍM ČESKOBUDĚJOVICKÉM NÁMĚSTÍ. VÝSTAVY JSOU PREZENTOVÁNY V PĚTI MÍSTNOSTECH PRVÉHO POSCHODÍ O CELKOVÉ ROZLOZE 150 M2.

Zdroj: Facebook - Dům Umění České Budějovice / House of Art /

Dům umění si vydobyl nezastupitelné místo v rámci české galerijní scény. To se také projevilo při pokusu o jeho zrušení v roce 2010 ze strany zřizovatele, města České Budějovice. Na jeho obranu vystoupila celá řada českých osobností a nemálo občanů města. Radní města bohužel projevili neznalost kontextu a významu tohoto výstavního

prostoru pro město, avšak naštěstí vzedmutí občanské společnosti rozhodnutí o zrušení DU zvrátilo.

Kontext střední Evropy

České Budějovice, potažmo Jihočeský kraj, mají díky svojí geografické poloze velký potenciál těžit z interakce několika zemí střední Evropy. Totéž platí i pro Dům umění, jenž svou kvalitní dramaturgií podpořenou přitažlivou novou architekturou může kolem sebe pomoci akcelerovat kulturní dění na pomezí 3 států se zajímavým názorovým prolínáním.

Kontext kraje

Významnou galerií v kraji je Alšova jihočeská galerie sídlící na Hluboké nad Vltavou s pobočkami v Českých Budějovicích a Bechyni. AJG disponuje unikátními sbírkami gotického umění (stálá expozice na Hluboké), v její pobočce v Českých Budějovicích se konají zejména dočasné výstavy českého i zahraničního moderního umění. Soukromé Egon Schile art centrum v Českém Krumlově částečně staví na kosmopolitnější atmosféře Českého Krumlova a vedle dokumentace o životě a díle Egona Schieleho a celoroční výstavy jeho prací nabízi řadu výstav klasického a současného umění 20. století. Dále v regionu můžeme nalézt mnoho menších výstavních prostorů, často spojených s prodejem vystavovaných děl.

Českobudějovický dům umění svým progresivním zaměřením na soudobé umění, fotografii a především architekturu tak má naprosto svébytné a originální postavení. Tato role může být dále posílena jeho architekturou.

Dům umění na Senovážném náměstí

SWOT analýza

Strenghts *(silné stránky)*

Volné prostranství v těsném sousedství centra města

Weaknesses *(slabé stránky)*

Zatížení automobilovou dopravou na ulici Lidická, rozlehlost řešeného území

Opportunities *(příležitosti)*

Jedinečná galerie, nové městské prostředí - nové náměstí s muzeem, gymnáziem a galerií a nové nábřeží (a další), vytvoření nových parkovacích kapacit.

Threats *(hrozby)*

Celková suma investičních nákladů na přeměnu celého rozlehlého prostransví (odkrytí Mlýnské stoky a nový park, podzemní parkoviště, budova služeb)

Historický vývoj místa

Senovážné náměstí, dobytčí trh, Viehmarkt, Viehmarktplatz, am Viehmarkt, Heuwaagplatz, náměstí Arcivévody Karla Františka Josefa, Erzherzog Karl Franz Josef-Platz, Masarykovo náměstí, Švehlovo náměstí, Horts Wessel-Platz, Stalinovo náměstí, náměstí 1. máje- rozsáhlé veřejné prostranství, přiléhající od jihovýchodu k historickému centru města. V jeho západní části existovala ve 14. století Rybní ulice, podél níž volně protékala Mlýnská stoka. Do prostoru před Svinenskou bránou bylo v polovině 16. století přeneseno popraviště. Ve 2. polovině 18. století začala vznikat souvislá obvodová zástavba, převážně přízemní, mj. objekt pozdějšího zasilatelství Ferus. Před Svinenskou branou stála u výpadové komunikace barokní socha Panny Marie. Počátkem 19. století se na prostranství konaly dobytčí trhy, 1829-1913 zde působila městská nemocnice. Roku 1876 byl na konci Rybní ulice postaven objekt pro mužstvo městské policie; na rohu s Lannovou řídou vznikl 1871 tzv. Vyšebrodský dům. Do roku 1921 zde probíhaly pravidelné trhy se zeleninou, ovocem, senem a slámou; podle městské váhy, která sloužila k vážení vozů se senem, vznikl název Senovážné náměstí.

Na přelomu 19. a 20. století se zcela změnila severozápadní a západní fronta náměstí výstavbou kostela svaté Rodiny, sirotčince a muzea; v těchto místech vzniklo kino

Royal. Plochu bývalé městské nemocnice zaujala 1915-1918 budova hlavní pošty, před níž byl roku 1925 umístěn meteorologický sloupek od sochaře Jana Vítězslava Duška (1891 až 1966). Roku 1928 byl na Senovážném náměstí odhalen pomník plukovníka Josefa Jiřího Švece (1883 – 1918).

Zásadními úpravami prošlo náměstí v průběhu 50. a 60. letech. V letech 1953-1954 v souvislosti se stavbou Krumlovského mostu byl demolována část zástavby Rybní ulice a zřízena frekventovaná komunikace po jihovýchodní straně. Mezi rokem 1961 až 1966 byla na rohu Žižkovy třídy postavena budova někdejší Krajské odborové rady a rozlehlou plochu uzavřel Dům kultury Metropol, dokončený 1971. Kolem poloviny 60. let proběhla celková úprava S. n., demolice někdejšího policajtského domu a zbytku zástavby Rybní ulice, překrytí koryta Mlýnské stoky a nová zádlažba plochy. Rozloha námestí se tím přibližně zdvojnásobila a otevřel se pohled na zadní průčelí Jihočeského muzea. Došlo také k demolici několika domů na východní straně Senovážného, jejichž místo zaujal 1968 Dům služeb (S. n. č. 9). Na upraveném prostranství byl 1972 odhalen pomník Vladimíra Iljiče Lenina., odstraněný roku 1990. Roku 1996 bylo na S. n. č. 1 postaveno nové zdravotnické zařízení s lékárnou.

Zdroj: Encyklopedie Českých Budějovic. 1. vyd. České Budějovice: Nebe, 1998, s. 447-448

Současný stav

Řešené území Senovážného náměstí je jedním z urbanistických problémů centra města. V současnosti se nejedná ani o náměstí ani o park, pouze o rozsáhlou travnatou plochou a parkoviště. Tento prostor je pro jeho uživatele težko definovatelný.
Lokalita se nachází mimo gotickou strukturu centra města na místě bývalých hradeb, které se po jejich zrušení stalo parkem. Sousedí se solitérními budovami Jihočeského muzea, spolkového domu Slavie či pošty. V blokové zástavě centra se pak nachází Biskupské gymnázium a kostel Svaté rodiny.

Scénář změn lokality

1. Rybní nábřeží

Jedním ze základním východisek návrhu je odhalení zakrytého vodního toku - Mlýnské stoky a snaha o maximalní využití jeho potenciálu pro veřejný prostor. Břehy jsou navrženy jako pozvolné se schody a břeh navazující na park je elegantně zvlněn, čímž jsou vytvořeny příjemná zákoutí pro neformální setkávání. Nábřeží pak graduje kostelem Svaté rodiny. Realizace odkrytí toku je možná prakticky okamžitě s přiměřenými náklady.
Jméno je převzato z původní zbořené ulice.

2. Park na Senovážném

Prostor navazující na odkrytou Mlýnskou stoku v severovýchodní části řešeného území. Přestavba existujícího parku vzhledem k novým urbánním návaznostem. Minimální investiční náklady.

3. Osa

Pohledové a komunikační propojení Spolkového domu Slavie se Senovážným náměstím; mostem přes Mlýnskou stoku a kolem jižní fasády budovy Jihočeského muzea. Minimální investiční náklady.

Body 1-3 snadno okamžitě realizovatelné.

4. Parkoviště

Reakce na obtížnou situaci s parkovacími kapacitami v centru města; vybudování podzemního parkoviště o kapacatě 159 automobilů, tedy o 50% vyšší než současné nadzemní. Vjezd do garáží se nachází na západě, z ulice Dukelská, se snadným napojením na páteřní komunikaci Lidická a nezatěžuje tak ulici Jirsíkova, do které jsou orientovány učebny Biskupského gymnázia. Nutnost vyšší investice ze strany města či soukromého subjeku, vzhledem k nedostatku parkovacích kapacit je investice návratná.

5. Obsluha páteřní zastávky MHD

Výstup z garáží při ulici Lidická je začleněn do podélného přízemního objektu s průchozí pasáží. Tento objekt teží z přítomnosti frekventované zastávky MHD a je možností pro komerční pronájem kiosku s tiskem, rychlého občerstvení, restaurace a veřejných wc. Dům

urbanisticky vychází z původního objektu zbořeného v 60. letech 20. století a odděluje Senovážné náměstí od dopravně frekventované Lidické.

6. Dům umění
Objem novostavby Domu umění respektuje délku neorenesanční budovy muzea a vytváří jí přirozený protipól. Na rozdíl od ní je ale spíše horizontálního charakteru a celkově je novostavba nižší než stávající okolní budovy. Kostel Svaté rodiny tak tvoří vertikální dominantu nově vzniklého Rybního nábřeží s nímž je novostavba rovnoběžná. Díky tomu je uvnitř vytvořeno lichoběžníkové atrium. Při pohledu z Lidické třídy Dům umění převyšuje spolu s muzeem nižší podélný objekt při zastávce a dává tušit nově vzniklý prostor.

7. Senovážné náměstí
Nový městský prostor, do kterého je orientováno Jihočeské muzem svým hlavním vstupem a kavárnou, gymnázium většinou učeben, nová restaurace u zastávky, výstup z podzemních garáží s předsazenou střechou a nový Dům umění hlavním vstupem a pronajímatelnými ateliery. Nabízí se zde možnost letní venkovní výuky gymnázia, dočasné instalace spojené s výstavami v galerii či prostor pro posezení ve stínu aleje mladých bříz.

Architektura domu umění

Galerie jako ikona? Nikoliv, aktivátor veřejného prostoru a prostor pro umění

Základním východiskem návrhu galerie byla reakce na urbánní prostředí; vztah města, architektury a umění – atraktivní dům, který však nebude degradovat umělecká díla svou přílišnou ikoničností – muzeum jako místo vzájemné interakce umění a veřejnosti. V úrovni 1. NP je tak například vytvořen volně přístupný veřejný prostor určený pro malé dočasné výstavy napojený na kavárnu.
Živoucí galerie – část plochy domu umění je zamýšlena jako prostor pro pronajímatelné ateliery a výtvarné dílny. Tento koncept by měl přinést život do domu umění I v jiných dimenzích než je návštěva výstavy či kavárny. Zároveň by mohl přispět k ekonomické udržitelnosti provozu.

Klenby a atrium

Prostorově jsou konceptem dvě zaklenuté lodě, první rovnoběžná s budovou muzea, druhá rovnoběžná s Mlýnskou stokou, mezi nimiž vzniká lichoběžníkové atrium. Dále se taktéž v meziprostoru nacházejí vertikální komunikace. Dům je strohý, na okolí působící horizontálně, interiéry vynikají zaklenutým prostorem.

Materialita

Vzhledem k použitému konstrukčnímu materiálu je Dům umění ponechán v surovém stavu a do centra města přináší dusud nevídaný prvek – pohledový beton. Jeho poetika stojí v protipólu k pestrobarevným historizujícím fasádám a symbolizuje snahu o střídmost a nezakrývání obsahu. Dům je střídmým nositelem umění.

Provoz

Hlavní vstup se nachází v úrovni atria 1.PP, kam se návštěvník dostává po rampě z náměstí. V podzemním podlaží se nachází prodej vstupenek a informace, dále pak menší designový obchod, šatna i toalety. V 1.PP je též situována multifunkční místnost pro přednášky I studium a výtvárná dílna. V této úrovni dům navazuje na garáže umístěné pod náměstím. Rampou se návštěvník dostává do 1. NP, kde se nachází již zmíněná kavárna a menší výstavní prostor. Eskalátor pak směřuje z tohoto prostoru do 2.NP, kde je navržen systém prolínajících se místností s různými výstavními podmínkami - co se týče jejich velikosti či osvětlení. Vše může být modifikováno v závislosti na konceptu kurátora. Zpět do 1.NP se lze dostat eskalátorem či rozměrným schodištěm při jižní stěně objektu. To může sloužit i jako hlediště pro případné videoprojekce. Na tento prostor navazuje velkorysá velká hala vhodná pro individuální inslace vetších měřítek.

Světlo

Osvětlení v galerii není striktně definováno. Ve velké hale I v 2.NP je možnost přirozeného horního difuzního světla díky světlíkům v klenbě. Ty lze v případě potřeby zatemnit žaluzií a spolehnout se pouze na umělé osvětlení. To bude distribuováno ze světelné rampy na stěně jednak bodově na umělecká díla, ale též nepřímo odrazem světel orientovaných

nahoru do kleneb.

Konstrukční řešení a technologie

Budova je navržena jako železobetonová monolitická konstrukce. Obě lodi jsou dilatované, přičemž klenba spolu s atikovými stěnami a žebry tvoří tuhý prvek, který spočívá na železobetonových stěných s otvory různých rozponů. Založení je zamýšleno na pilotech.

Přívod čerstvého vzduchu a tepelná pohoda v galerii je zajištěna vzduchotechnickým systémem spolu s aktivním betonem, kdy jsou betonové kostrukce temperovány či chlazeny. Instalace vzduchotechniky se nacházejí mezi atikou a klenbou a jednotka v prostoru mezi loděmi.

Protipovodňová ochrana domu je navržena na stoletou vodu.

Statistické údaje (pouze Dům umění):

Plochy:
1.PP 645 m²
1.NP 1260 m²
2.NP 528 m²
celková podlažní plocha 2433 m²

Obestavěný objem:
15584 m³

Předpokládané náklady při ceně 10 126 Kč za 1 m³:
157 803 584 Kč
(dle cenových ukazatelů ve stavebnictví pro rok 2013 – budovy pro kulturu, nosná konstrukce monolitická betonová plošná)